

Szczecin 20.08.2025

dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US
Instytut Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja
dorobku naukowo-badawczego oraz dydaktyczno-popularyzatorskiego
dr Magdaleny Popowskiej
sporządzona w związku z postępowaniem prowadzonym
w Politechnice Gdańskiej
o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk
społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

Podstawą formalną do sporządzenia niniejszej recenzji jest pismo dr hab. inż. Krzysztofa Leja, prof. PG, Przewodniczącego Rady Dziedziny Nauk Społecznych Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, z dnia 3.06.2025, informujące o powołaniu mnie na recenzenta (zgodnie z uchwałą Rady Dziedziny Naukowej Nauki Społeczne Politechniki Gdańskiej z dnia 22 maja 2025 r. nr RD/33/05/2025), w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości Pani dr Magdaleny Popowskiej.

Podstawę prawną sporządzenia recenzji stanowiły przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668). Do oceny przedstawione zostały następujące prace i dokumenty:

- wniosek dr Magdaleny Popowskiej skierowany do Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości,
- dane wnioskodawcy,
- kopia dokumentu poświadczającego posiadanie stopnia doktora,
- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych,
- wykaz osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny,

- monografia autorstwa Pani dr Magdaleny Popowskiej pt.: "Greening Higher Education in Europe. Institutional Transitions to Sustainable Development", Wydawnictwo Routledge, 2025, wskazanej jako osiągnięcie naukowe wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668),
- potwierdzenia pozostałych osiągnięć tj. staże naukowe, mobilność o charakterze naukowym (konferencje), nagrody wyróżnienia i certyfikaty, współpraca z podmiotami sektora gospodarczego, samorządowego i organizacjami pozarządowymi oraz działalność recenzencka.

Powyższe dokumenty zostały udostępnione na dysku zewnętrznym dropbox. Po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją, jednoznacznie stwierdzam, że jest ona kompletna i wystarczająca do przeprowadzenia oceny. Jednocześnie oświadczam, że nie jestem współautorem żadnej z opublikowanych przez dr Magdalenę Popowską prac naukowych, a także recenzentem w procesach wydawniczych publikacji przedłożonych do recenzji.

2. Informacja o Habilitantce i przebiegu Jej pracy naukowo – dydaktycznej

Dr Magdalena Popowska jest absolwentką filologii romańskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w roku 1995 uzyskała tytuł magistra. Jej wykształcenie zostało uzupełnione dyplomem w dyscyplinie bankowość i finanse (Mastère Spécialisé Banque et Finances), uzyskanym w roku 1996 we francuskiej École Supérieure de Commerce de Rouen (obecnie NEOMA Business School). Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych został nadany Habilitantce decyzją Rady Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej w dniu 2 lutego 2005 r., na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: „Internacjonalizacja poprzez eksport w sektorach MŚP w Polsce i we Francji-analiza porównawcza”. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Piotr Dominiak, zaś recenzentkami w przewodzie były: prof. dr hab. Nelly Daszkiewicz oraz dr hab. Anna Rogut, prof. UŁ. Należy także stwierdzić, iż kariera zawodowa dr Magdaleny Popowskiej przebiega nieprzerwanie w ramach struktur Politechniki Gdańskiej. Od 2005 roku zatrudniona jest na stanowisku adiunkta Wydziału Zarządzania i Ekonomii Gdańskiej swojej Alma Mater. We wcześniejszym okresie (2002-2005) odbywała studia doktoranckie, w ramach, których zrealizowała m.in. półroczne stypendium badawcze w École Supérieure de Commerce de Rouen w Francji. Na uwagę zasługuje również jej aktywność w zakresie internacjonalizacji nauki i dydaktyki, gdyż w latach 2008-2012 pełniła funkcję Prodziekana ds. Międzynarodowych Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej będąc jednocześnie Wydziałowym koordynatorem

Programu Erasmus+, zaś w kadencji 2012-2016 była Prodziekanem ds. Międzynarodowych i Kontaktów z Otoczeniem. Odbyła także dwa zagraniczne staże naukowe w Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji (luty-maj 2022) oraz na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (czerwiec-wrzesień 2024). Obecnie prowadzi zajęcia dydaktyczne z obszaru nauk o organizacji i przedsiębiorczości.

Uwzględniając przebieg pracy naukowej i osiągnięcia Habilitantki stwierdzam, że dr Magdalena Popowska **spełnia pierwszy warunek** w odniesieniu do art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668) jakim jest posiadanie przez Kandydatkę **stopnia doktora**. Pani dr Magdalena Popowska jest aktualnie 20 lat po uzyskaniu doktora i brak jest danych by ubiegła się wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

3. Ocena monografii pt. „Greening Higher Education in Europe. Institutional Transitions to Sustainable Development,, wskazanej przez Habilitantkę jako osiągnięcie wynikające z art. 219 ust. 1 pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668)

Dr Magdalena Popowska jako istotne osiągnięcie naukowe opisane w art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wskazała monografię pt.: „Greening Higher Education in Europe. Institutional Transitions to Sustainable Development”, Wydawnictwo Routledge, 2025. Monografia liczy 195 stron, składa się z wstępu, pięciu rozdziałów o charakterze teoretyczno-empirycznym, zakończenia, bibliografii i indeksu. Praca dotyczy istotnego i aktualnego tematu jakim jest rozwój paradygmatu zrównoważonego uniwersytetu. W tym względzie należy mieć na uwadze, że na przestrzeni wieków można wyróżnić w nauce cztery główne rodzaje uniwersytetów tj. 1) uniwersytet średniowiecza, którego głównym zadaniem, była ochrona wiedzy zgromadzonej przez wieki, natomiast zgłębianie wiedzy nie stanowiło głównego celu istnienia ówczesnego uniwersytetu; 2) uniwersytet humboldtowski, który w odróżnieniu od uniwersytetu średniowiecza miał za zadanie pogłębianie wiedzy i skupiał się na badaniach opierających się na racjonalności i eksperymencie; 3) uniwersytet przedsiębiorczy, którego celem było prowadzenie podstawowych badań związanych z współpracą biznesu z instytucjami akademickimi a także z rozwojem szeroko pojętej przedsiębiorczości akademickiej; 4) uniwersytet zrównoważony, który z jednej strony winien prowadzić badania naukowe na rzecz zrównoważonego rozwoju z drugiej zaś przygotować przyszłych absolwentów do funkcjonowania w otoczeniu społeczno-biznesowym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju poprzez etos, nauczanie oraz

praktyczne zastosowanie zasad analizowanego konstruktów. Mając na uwadze powyższe, stwierdzam, że wybór tematyki przez Habilitantkę, który skoncentrowany jest na działalności uniwersytetów w kontekście implementacji zasad i strategii zrównoważonego rozwoju, jest interesujący i w sposób nie budzący wątpliwości lokuje opracowanie w jednym z głównych nurtów badawczych dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, odzwierciedlonych na następujących poziomach zarządzania tj. poziom strategiczny (zarządzanie strategiczne, przedsiębiorczość); poziom operacyjny (zarządzanie procesami, zarządzanie innowacjami, wspomaganie decyzji menedżerskich, zachowania organizacyjne); poziom funkcjonalny (zarządzanie usługami).

Dokonując oceny ram teoretycznych należy stwierdzić, że monografia powstała jako odpowiedź Habilitantki na zdiagnozowaną przez nią lukę poznawczą w zakresie badań nad zrównoważonym uniwersytetem. Jak twierdzi Autorka przedmiotowej monografii, do tej pory nie przeprowadzono tak szerokich badań systemowych, które odpowiednio i kompleksowo analizowałyby kwestię wdrażania przez uniwersytety zasad zrównoważonego rozwoju w strategię rozwoju jednostek naukowo-dydaktycznych. Lukę tę miał wypełnić podjęty przez nią proces badawczy opisany w wskazanej monografii i jego wyniki. W mojej ocenie luka ta w analizowanej pracy nie została dostatecznie uwypuklona, gdyż istnieje wiele prac indeksowanych w Web of Science lub Scopus a nie ujętych w monografii, które podejmują próbę usystematyzowania rozważanej tematyki w tym np. „*Sherren, K. (2008). A history of the future of higher education for sustainable development. Environmental Education Research, 14(3), 238-256*”; „*Wiek, A., Withycombe, L., & Redman, C. L. (2011). Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development. Sustainability science, 6(2), 203-218*”; „*Menon, S., & Suresh, M. (2020). Synergizing education, research, campus operations, and community engagements towards sustainability in higher education: A literature review. International Journal of Sustainability in Higher Education, 21(5), 1015-1051*”; „*Chankseliani, M., Qoraboyev, I., & Gimranova, D. (2021). Higher education contributing to local, national, and global development: new empirical and conceptual insights. Higher Education, 81(1), 109-127*”; „*Berchin, I. I., de Aguiar Dutra, A. R., & Guerra, J.B.S.O.D.A. (2021). How do higher education institutions promote sustainable development? A literature review. Sustainable Development, 29(6), 1204-1222*”. Zdecydowanie wartościowym byłoby wyraźnie określanie przez Habilitantkę, co odróżnia, a nawet co jest nowum w zrealizowanych przez nią badaniach, wobec istniejącego stanu wiedzy w przedmiotowym obszarze. Takowych rozważań zabrakło mi w monografii. Ponadto warto byłoby jednoznacznie określić lukę eksplanacyjną, empiryczną, metodyczną czy

taksonomiczną. Mimo to stwierdzam, że zaproponowany temat przez dr Magdalенę Popowską jest wprawdzie szeroko dyskutowany w kontekście wielu płaszczyzn i dyskursów naukowych jednak wciąż niedostatecznie zbadany. Stąd też doceniam wybór dokonany przez Habilitantkę, uważam, że uzasadnienie tego wyboru w wprowadzeniu mogłoby być poparte przywołaniem większej liczby (niż jedna) pozycji literaturowych w tym zakresie. Niemniej jednak wybór tematyki jest dość precyzyjny. Habilitantka zwraca uwagę na zmieniające się szybko otoczenie, w tym otoczenie instytucjonalne-prawne i środowiskowe, stanowiące kontekst do rozważań. Doceniam także, że dr Magdalena Popowska podejmuje próbę analizy tematyki z jednej strony łącząc rozważania teoretyczno-koncepcyjne z praktycznymi implikacjami dla uczelni wyższych, z drugiej zaś dokonuje analizy komparatystycznej w zakresie zrównoważonego rozwoju szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej.

Oceniając cel główny i cele szczegółowe, stwierdzam, że nie zostały one wskazane w monografii explicite. Można je przeczytać w Autoreferacie na stronach 8-9 a także na stronie 5 analizowanej monografii. Niestety nie ma jasnej zgodności co do ujęcia celu głównego w monografii i autoreferacie, gdyż w monografii cel główny zdefiniowany jest jako „wyjaśnienie złożonej ewolucji (transformacji) uniwersytetów w kierunku instytucji zrównoważonych” natomiast w autoreferacie Habilitantka pisze, że „celem badawczym jest: identyfikacja procesu ewolucji zaangażowania uczelni wyższych w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w Europie w latach 2001-2022”. W tym względzie mając na uwadze, że to monografia a nie autoreferat podlega ocenie, uznaję jako główny cel opracowania ten wskazany na s. 5 monografii. Przy jego ocenie warto zwrócić uwagę na brak sprecyzowania okresu i podmiotu badawczego. Znacznie lepszym byłoby zredefiniowanie celu głównego wzorując się na tym jaki został zaprezentowany w autoreferacie. Obok głównego celu badawczego dr Magdalena Popowska sformułowała cztery cele szczegółowe tj. a) określenie wpływu zrównoważonego rozwoju na transformację uniwersytetów w krajach Europy w latach 2001-2022, w tym: identyfikacja grup interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, w kontekście ich ról i oczekiwań związanych ze zrównoważoną transformacją uniwersytetu, oraz identyfikacja czynników wpływających na skuteczność wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju w szkolnictwie wyższym; b) identyfikacja zrównoważonych działań adaptowanych przez europejskie uniwersytety w kontekście zmian regulacyjnych i społecznych zachodzących w krajach Europy w latach 2001-2022, wraz z identyfikacją barier i czynników sprzyjających implementacji praktyk zrównoważonego rozwoju w środowisku akademickim; c) określenie warunków integracji zasad zrównoważonego rozwoju w kluczowych obszarach funkcjonowania uniwersytetów, takich jak dydaktyka, badania naukowe, zarządzanie

instytucjonalne (kampus) oraz działalność społeczna, w tym opracowanie autorskiej definicji zrównoważonego uniwersytetu; d) określenie roli uniwersytetów w promowaniu zrównoważonego rozwoju za pośrednictwem akredytacji i rankingów, oraz sformułowanie ram teoretycznych i praktycznych dla oceny wkładu uczelni w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs), w tym weryfikacja różnic w odniesieniu do uniwersytetów z Europy Środkowej i Zachodniej. Oceniając poszczególne cele żałuję, że nie zostały one wyraźnie i konkretnie wyartykułowane w monografii, z pewnością taki zabieg byłby wartościowy z punktu realizacji postulatu poznawczego. Zasadnym byłoby także pogrupowanie celów np. wg. następujących kategorii tj. cele teoriopoznawcze, empiriopoznawcze czy też aplikacyjne. Z obowiązku recenzenta i oceny wszystkich przedstawionych przez Habilitantkę dokumentów w postępowaniu, pragnę stwierdzić, że cele szczegółowe niejednokrotnie składają się z dwóch celów np. cel drugi, trzeci czy czwarty co utrudnia ich metodyczną i empiryczną weryfikację. Niemniej stwierdzam, że pomimo pewnego chaosu i niedosytu w zakresie uporządkowania ram teoretycznych, wynikających ze sposobu sformułowania i przedstawienia celu w ocenianej monografii, uważam, iż jest on spójny z tytułem pracy oraz kontekstem badawczym. W poszczególnych częściach monografii Habilitantka podejmuje starania, by go zrealizować, co widoczne jest zwłaszcza w rozdziałach trzecim, czwartym i piątym.

Biorąc pod uwagę merytoryczną ocenę monografii stwierdzam, że praca ma klasyczny układ. Rozpoczyna ją wstęp, wprowadzający do tematyki pracy, który przedstawia założenia postępowania badawczego oraz strukturę pracy. Habilitantka przedstawiła w nim koncepcję zrównoważonego rozwoju uwypuklając słusznie rolę uczelni wyższych jako sprawczego czynnika kształtującego zrównoważoną przyszłość. Warto zauważyć, że dr Magdalena Popowska starała się także nakreślić istotne determinanty zrównoważonego uniwersytetu analizując m.in. kulturę instytucjonalną, wartości kształtowane przez kulturę narodową, przywództwo i zarządzanie uczelnią wyższą czy relacje z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Ponadto Autorka monografii zasygnalizowała w tej części opracowania, chęć opracowania wizjonerskiego modelu przywództwa zrównoważonego uniwersytetu, który dostosowuje strategię instytucjonalną do celów zrównoważonego rozwoju, zachęca interesariuszy do działań na rzecz tzw. zielonego i społecznie odpowiedzialnego uniwersytetu oraz stwarza dla uczelni możliwości adaptacji do dynamicznych wyzwań społeczno-środowiskowych.

Rozdział pierwszy przedmiotowej monografii poświęcono charakterystyce definicji zrównoważonego rozwoju. Przyjmując podejście chronologiczne Autorka zaprezentowała w nim nie tylko ewolucję analizowanego pojęcia, ale także przedstawiła w oparciu o teorię

legitymizacji, instytucjonalną oraz interesariuszy tzw. ścieżkę zielonej transformacji uniwersytetu w kierunku zrównoważonej jednostki sektora szkolnictwa wyższego. Co ważne podkreśla, że powyższe teorie nie tylko zapewniają oryginalną i unikalną perspektywę dotyczącą podejmowania działań na rzecz tworzenia modelu biznesowego zrównoważonego uniwersytetu, ale także mogą stanowić podstawy to upowszechniania dobrych praktyk biznesowych w przedmiotowym zakresie. Warto zwrócić uwagę, że bardzo precyzyjnie na stronach 14-21 monografii, analizuje poszczególne koncepty w kontekście, prawa organizacji do podejmowania działań w społeczeństwie i budowania odpowiedzialnej, godnej zaufania i rzetelnej instytucji, a także izomorfizmu konkurencyjnego i instytucjonalnego oraz zdolności organizacji do zrozumienia i zaangażowania interesariuszy w proces podejmowania decyzji. W tym względzie za interesujące uznaję dokonanie przez Habilitantkę na stronach 22-33 monografii analizy wpływu interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych uczelni (studenci, pracownicy naukowcy, pracownicy administracyjni, kierownictwo uczelni, absolwenci, partnerzy biznesowi, rząd, społeczeństwo, media) na jej zrównoważone funkcjonowanie. Ponadto dostrzegam także prawidłowo zaprezentowany proces transformacji zmiany instytucjonalnej uczelni wyższej w kierunku zrównoważonej jednostki z uwzględnieniem modeli Kottera, Hopkinsa, McKinseya, Adkara, czy Lewina. Żałuję, że Habilitantka przedstawiając poszczególne rozwiązania i systemy zarządzania zmianą w zakresie zielonej transformacji uczelni, fragmentarycznie scharakteryzowała systemy TBL, LCA, czy zarządzania emisją CO₂, gdyż obecnie coraz bardziej zyskują one na znaczeniu nie tylko w kontekście uczelni wyższych, ale także pozostałych jednostek rynkowych.

W rozdziale drugim dr Magdalena Popowska analizuje w ujęciu definicyjnym pojęcie zrównoważonego uniwersytetu. W tej części Habilitantka syntetyzuje dorobek odnoszący się do samej koncepcji. Poza przywołaniem ważnych paradygmatów, przedstawia także międzynarodowe deklaracje, które stanowią podstawę do inicjowania i utrwalania działań na rzecz funkcjonowania zrównoważonego uniwersytetu. Pewien niedosyt budzi fakt przedstawianie w tabeli 2.1, deklaracji do 2019 r. choć na stronie 65 monografii, Autorka odnosi się do deklaracji Europejskich w tym także opracowanych po 2020 r. m.in. przez European University Association, czy Komisję Europejską to z niewiadomych powodów nie zamieściła tego w w/w tabeli. Ujęcie wspomnianych deklaracji w lepszy i pełniejszy sposób zobrazowałoby wysiłki i starania państw na rzecz wdrażania koncepcji zrównoważonego uniwersytetu. W dalszej części rozdziału dr Magdalena Popowska analizuje kluczowe wymiary zrównoważonego uniwersytetu, które zogniskowane są wokół: 1) zrównoważonej dydaktyki i badań, tzw. „zielonej” działalności kampusu akademickiego, 2) zaangażowania społeczności

lokalnej, 3) zaangażowania studentów, nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych oraz pozostałych pracowników uczelni, 4) implementacji sprawiedliwości społecznej, równości oraz kwestii etycznych do działań i procesów decyzyjnych na uczelni, 5) współpracy uczelni z innymi instytucjami edukacyjnymi, rządowymi a także pozarządowymi, 6) sprawozdawczości uczelni w zakresie zrównoważonego rozwoju, 7) stosowania innowacyjnych praktyk i technologii wspierających zrównoważony rozwój uniwersytetu. Istotnym walorem poznawczym jest przedstawienie przez Habilitantkę autorskiej definicji zrównoważonego uniwersytetu oraz charakterystyka procesu zarządzania uczelnią zaangażowaną na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

Rozdział trzeci koncertuje się na ukazaniu, zdaniem Habilitantki, jednego z ważnego filaru zrównoważonego uniwersytetu, jakim jest edukacja. Z racji obowiązków recenzenta pragnę podkreślić, że choć w tytule rozdziału trzeciego Autorka monografii wskazuje na edukację i badania to w przeważającej mierze rozdział poświęcony jest edukacji. Pierwsza część rozdziału konstytuuje powinność uniwersytetu w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju. Dr Magdalena Popowska przytacza wyniki badań, które są podstawą do formowania zaleceń dla uczelni w zakresie kształtowania pro-środowiskowych i pro-społecznych postaw kadry akademickiej. Warto podkreślić, że Habilitantka podkreśla także, że oprócz rozwijania umiejętności dydaktycznych, dobrze zaprojektowany program powinien również wzmacniać współpracę badawczą między naukowcami akademickimi a praktykami z różnych dziedzin. W dalszej części rozdziału, charakteryzuje efektywne metody nauczania, które wspierają proces absorpcji wiedzy o zrównoważonym rozwoju przez studentów. Podkreśla także rolę integracji poszczególnych metod kształcenia tj. e-learningu, Internetu rzeczy, wirtualnej rzeczywistości, grywalizacji, rzeczywistości rozszerzonej w formowaniu zrównoważonych postaw interesariuszy uczelni. Na podstawie badań (przeprowadzonych przez Habilitantkę oraz zespół badawczy) w 2022 roku wśród ponad 3000 studentów na czterech politechnikach tj. na Łotwie (Politechnika Ryska), Litwie (Politechnika Wileńska), Ukrainie (Politechnika Lwowska), w Polsce (Politechnika Gdańska), twierdzi, że studenci rozpoczynający edukację wykazują chęć lepszego i bardziej kompleksowego poznania zagadnień związanych z odpowiedzialnością społeczną i zrównoważonym rozwojem niż jest to zapisane w programach kształcenia. Przeprowadzona przez Autorkę i zespół badawczy analiza programów studiów na w/w uczelniach wykazała, że studenci zdobywają wiedzę głównie na temat jednego celu zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim w zakresie ochrony środowiska, natomiast w niewielkiej części (brak w monografii wskazania procentowego lub liczbowego wskaźnika) wiedza ta odnosi się do społecznej odpowiedzialności biznesu. Ponadto

przytacza badania innych naukowców, które wskazują na powszechny sceptycyzm studentów, zwłaszcza w odniesieniu do praktycznej realizacji agendy zrównoważonego rozwoju. W opinii dr Magdaleny Popowskiej warto w tym względzie włączać na uczelniach podczas zajęć elementy koncepcji zrównoważonego rozwoju np. poprzez prezentację studiów przypadków, dobrych praktyk czy zainicjowanie dyskusji z studentami. Habilitantka wskazuje także na możliwość oferowania przez uczelnię dodatkowych tzw. fakultatywnych modułów lub też wdrażanie kursów dotyczących analizowanego obszaru. Uważa, że kursy dotyczące zrównoważonego rozwoju mają często charakter interdyscyplinarny i mogą obejmować szeroki zakres tematów, co ułatwia ich implementację do istniejących programów. Podkreśla także na możliwość tworzenia przez uczelnię nowych zrównoważonych programów nauczania. Wartościowym jest przedstawienie przez Autorkę monografii w tabeli 3.5 na stronach 111-112 propozycji kursów związanych z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Należy także podkreślić, że dr Magdalena Popowska postuluje wykorzystanie w procesie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju narzędzia ICT oraz AI, charakteryzując poszczególne mechanizmy i platformy (strony 114-116 monografii). Zwraca także uwagę na zapewnienie jakości kształcenia przedstawiając dobre praktyki z uczelni niderlandzkich, fińskich, niemieckich czy szkockich. Na końcu rozdziału Habilitantka przedstawia wyniki przeprowadzonej własnej analizy w latach 2001-2021, dotyczącej zainteresowania problemem zrównoważonego rozwoju uniwersytetów przez współczesnych badaczy. Stwierdza, na podstawie przeglądu artykułów indeksowanych w bazach Scopus oraz Emerald, że zainteresowanie przedmiotowym obszarem wśród naukowców notuje się od 2010 r., kiedy to liczba publikacji wzrosła z 2 w roku 2009 do 18 publikacji. W kolejnych latach (poza 2019 r. i 2021 r.) nadal zauważalny był trend wzrostowy. Rozważania dot. prowadzonych badań nad zrównoważonym rozwojem konkluduje słusznym stwierdzeniem opartym na analizie prac naukowych, że przedmiotowe badania mają na celu generowanie wiedzy, która może stanowić podstawę dla polityki, praktyk i zachowań ukierunkowanych na stworzenie bardziej zrównoważonej i odpornej przyszłości dla społeczeństwa. Wymaga to jednak holistycznego i zintegrowanego podejścia uwzględniającego wzajemne zależności społeczne, gospodarcze i środowiskowe.

W rozdziale czwartym Autorka monografii charakteryzuje za pomocą studium przypadku aspekt infrastrukturalny zrównoważonego rozwoju, który jest odzwierciedlony w kampusie akademickim. Zdaniem Habilitantki, uniwersyteckie kampusy są podobne pod względem infrastruktury, architektury, społeczności, uwarunkowań kulturowych czy instytucjonalnych do mniejszych miast, co sprawia, że podlegają podobnym (jak miasta) procesom w zakresie implementacji zasad ekologicznego miejsca życia i pracy. W tym

względnie dr Magdalena Popowska, twierdzi, że zrównoważony kampus promuje przede wszystkim wśród interesariuszy wewnętrznych odpowiedzialny i proekologiczny styl życia a także dbałość o środowisko naturalne, co warunkuje, iż pełni istotną rolę w rozwoju koncepcji zrównoważonego uniwersytetu. W dalszej części Autorka monografii przedstawia za pomocą studium przypadku poszczególne praktyki dot. wdrażania koncepcji zrównoważonego które odnoszą się do: wdrażania efektywności energetycznej (kampus Politecnico di Torino oraz University of Coimbra), oszczędzania wody (kampus University College Dublin), redukcji odpadów (kampus University of Poitiers), neutralności węglowej (kampus University of Greisfawald), zrównoważonego transportu (kampus University of Flensburg), ekologicznego projektowania budynków (kampus Erasmus University Rotterdam), zaangażowania społeczności (kampus Lund University), równości integracji (kampus University of Vienna), uczciwych praktyk związanych z wykonywaną pracą (kampus University of Copenhagen), polityki na rzecz zrównoważonej żywności (kampus University of Edinburgh), zrównoważonego planowania (kampus University of Freiburg oraz University of Sheffield). Poszczególne studia przypadku, dobrze charakteryzują zagadnienia związane z wdrażaniem do jednostek akademickich zasad zrównoważonego rozwoju. Co ważne każde studium poprzedzone jest rozważaniami teoretycznymi, które oparte są na dobrze przeprowadzonej analizie literatury przedmiotu. Pewien niedosyt związany jest z brakiem analiz porównawczych, komentarzy i wniosków płynących z prezentacji określonych rozwiązań, czyli głosu Autorki w dyskusji nad rozwiązaniami uznanymi za wzorcowe, tym bardziej, że stanowią one pewien element zaproponowanego przez Habilitantkę autorskiego modelu zrównoważonego uniwersytetu. Natomiast wartościowym dopełnieniem tego rozdziału są rekomendacje w zakresie wdrażania poszczególnych ram koncepcji zrównoważonego rozwoju dla jednostek akademickich.

Rozdział piąty dotyczy kompleksowej sprawozdawczości zrównoważonej działalności uniwersytetów, która jest odzwierciedlona m.in. w międzynarodowych rankingach tj. UI GreenMetric World Ranking oraz Times Higher Education Impact Rankings. Habilitantka dokonała z uwagi na dostępność danych dwójakiej analizy tj. ogólnej, która dotyczyła Times Higher Education Impact Rankings i szczegółowej, która dotyczyła UI GreenMetric World Ranking. Analiza czasowa przedmiotowych rankingów dotyczyła różnych okresów tj. dla rankingu Times Higher Education Impact Rankings badania zostały oparte na danych za lata 2019-2023, zaś dla UI GreenMetric World Ranking za lata 2019-2023. Nie ulega wątpliwość, iż oba z zaprezentowanych rankingów odnoszą się do koncepcji zrównoważonego rozwoju uczelni wyższych, gdyż pierwszy z nich indeksuje jednostki, które w swoim sprawozdaniu

wykazują realizację minimum czterech celów zrównoważonego rozwoju zgodnie z agendą ONZ, z których minimum jeden musi być celem 17 (Partnerstwo na rzecz realizacji celów). Natomiast drugi dotyczy uczelni, które mają możliwość sprawozdania swojej działalności w zakresie następujących składowych zrównoważonego rozwoju tj. infrastruktury, energii i zmian klimatu, edukacji i badań oraz polityk dot. odpadów, dystrybucji i użycia wody, transportu. Autorka monografii starała się także wykazać jak ważna jest przedmiotowa sprawozdawczość uczelni w kontekście krajowej i międzynarodowej akredytacji, formując na końcu rozdziału zalecenia dla uczelni wyższych dotyczące w/w właściwości.

Monografia kończy się podsumowaniem, w którym Autorka stara się wykazać realizację celu a także przedstawić najważniejsze zalecenia dla uczelni wyższych, dążących do wzmocnienia działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Uzupełnieniem tej części jest przedstawianie ograniczeń badawczych (w tym głównie wynikających z różnorodności instytucji, regionów czy krajów w których działają uczelnie) oraz nakreślenie kierunku przyszłych badań.

Dokonując oceny wkładu monografii w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości stwierdzam, że na płaszczyźnie poznawczej praca wzbogaca teorie zasobową, interesariuszy czy zarządzania strategicznego o ujęcie charakterystyczne dla zrównoważonej uczelni wyższej. Dodatkowo, systematyzuje i syntetyzuje wiedzę na temat implikacji strategii zrównoważonego rozwoju do jednostek naukowo-dydaktycznych oraz podejmowanych przez nie działań na rzecz podniesienia sprawności realizacji koncepcji społecznej odpowiedzialności. Dodatkowo identyfikuje najważniejsze determinanty w zakresie procesu transformacji uczelni w kierunku zrównoważonej jednostki, które stanowią podstawę do przedstawienia autorskiego modelu tworzenia i funkcjonowania zrównoważonego uniwersytetu. W kontekście implikacji rezultatów należy stwierdzić, że oprócz przedstawiania dobrych praktyk w zakresie wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju do uczelni, Habilitantka formuje szereg rekomendacji, których zadaniem jest intensyfikacja działań uczelni na rzecz wdrażania analizowanego konceptu.

Konkludując ocenę monografii dr Magdaleny Popowskiej stwierdzam, że **został spełniony** przez Habilitantkę **drugi warunek** w odniesieniu do z art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

4. Ocena pozostałej aktywności Habilitantki w tym ocena aktywności realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności

zagranicznej (w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce)

Dokonując oceny pozostałego dorobku naukowego stwierdzam, że zainteresowania Habilitantki oscylują wokół tematyki związanej z przedsiębiorczością oraz zrównoważonym rozwojem organizacji i społecznej odpowiedzialności. W tym względzie w ramach pierwszego badanego nurtu tj. przedsiębiorczości dr Magdalena Popowska opublikowała 3 monografie naukowe, 2 rozdziały w monografiach oraz 8 artykułów. Natomiast w obszarze zrównoważonego rozwoju organizacji i społecznej odpowiedzialności opublikowała 1 monografię, 8 rozdziałów w monografiach oraz 20 artykułów naukowych. Monografie były wydawane w renomowanych wydawnictwach m.in. Edward Elgar Publishing, Routledge, Springer czy Jagiellonian University Press, zaś artykuły w czasopismach m.in. International Journal of Sustainability in Higher Education, Problemy Zarządzania, European countries. Gender, Technology & Development czy Telecommunications Policy, które są indeksowanych międzynarodowych bazach naukowych w tym bazach WoS, Scopus czy EBSCO. Łącznie, po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka była autorką lub współautorką 29 artykułów, 12 rozdziałów w monografiach, 4 monografiach. Dorobek badawczy Habilitantki, zwłaszcza jej publikacje naukowe, które powstały po uzyskaniu stopnia doktora, zasługują na pozytywną ocenę. Istotnym aspektem jej działalności jest aktywna współpraca z zespołami badawczymi, zarówno krajowymi, jak i międzynarodowymi, co potwierdza jej umiejętność efektywnej pracy w grupie badawczej. Ponadto warto odnotować fakt, że w ostatnich latach tj. od 2018 r. dorobek publikacyjny dr Magdaleny Popowskiej staje się bardziej rozpoznawalny, o czym świadczy wzrost liczby cytowań-w bazie Google Scholar wynosi 328 indeks Hirscha-8, w bazie Web of Science-91, indeks Hirscha-4, a w bazie Scopus-90, indeks Hirscha-5. Stwierdzam, że cytowalność i indeks Hirscha Habilitantki są na dobrym poziomie, adekwatnym do etapu Jej rozwoju naukowego. Uważam także, że osiągnięcia publikacyjne dr Magdaleny Popowskiej wskazują na jej konsekwentny rozwój naukowy, aktywność w zespołach badawczych oraz umiejętność publikowania w prestiżowych wydawnictwach międzynarodowych.

Działalność naukowa Habilitantki obejmuje również udział w krajowych i zagranicznych konferencjach i seminariach naukowych, odbycie staży naukowych oraz realizację projektów i podejmowanie inicjatyw badawczych, w tym z krajowymi i zagranicznymi partnerami. Łącznie wygłosiła 22 referaty naukowe na krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych, a także była członkiem komitetów organizacyjnych 8 konferencji. Dr Magdalena Popowska odbyła także dwa trzymiesięczne staże badawcze w

Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (06-09.2025) oraz w European University Institute (EUI), w Robert Schuman Center for Advanced Studies we Florencji (02-04.2022). W ramach pierwszego stażu współpracowała z Panem Profesorem Markiem Ćwiklickim Kierownikiem Katedry Zarządzania organizacjami w UEK, zaś drugiego z Profesorem Kenneth Amaeshi Kierownikiem Katedry Biznesu i zrównoważonego rozwoju. Na uwagę zasługuje również uczestnictwo w projektach badawczych w tym m.in. „Digital transformation for university-born, high-impact innovation and entrepreneurship” (2025-2028), w ramach finansowania European Institute of Innovation and Technology w programie EIT Higher Education Institutions (HEI) Initiative 2024, czy projekcie „Supporting Non-Technological Innovation in Owner-managed Manufacturing SMEs” (2018-2021), realizowanego w ramach programu Interreg.

W swoim dorobku Habilitantka posiada także recenzję pięciu monografii wydawanych m.in. w Routledge czy Springer oraz recenzje artykułów nadesłanych do takich czasopism jak m.in.: Applied Economics, Journal of Small Business and Entrepreneurship, International Journal of Sustainability in Higher Education, Sustainable Development, Gender, Technology and Development, Cogent Business & Management, Journal of Organizational Change Management, Discover Sustainability, Discover Applied Sciences. Jest członkiem zespołu oceniającego ds. międzynarodowych form kształcenia przy Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, ekspertem w ramach Funduszy Europejskich Innowacyjnej Gospodarki (FENG) dla Działań Międzynarodowe Agendy Badawcze (MAB) i Proof of Concept. Jest również członkiem Grupy Roboczej ds. Społecznej Odpowiedzialności Uczelni przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej oraz European Council for Small Business and Entrepreneurship.

Na podstawie przedstawionych powyżej faktów można stwierdzić, że dr Magdalena Popowska wykazuje dobrą aktywność naukową w wymiarze międzynarodowym i krajowym co przekłada się na jej wkład w rozwój nauk o zarządzaniu i jakości. Jej współpraca z zagranicznymi i krajowymi instytucjami akademickimi, udział w licznych międzynarodowych konferencjach oraz projektach badawczych potwierdzają jej ugruntowaną pozycję w środowisku naukowym. Ponadto, jej działalność przyczynia się do rozwoju interdyscyplinarnych badań nad zrównoważonym rozwojem i przedsiębiorczością. Biorąc pod uwagę zakres oraz jakość prowadzonych badań przez dr Magdalenę Popowską, Jej aktywność w różnych instytucjach naukowych oraz współpracę międzynarodową i krajową, oceniam ją jako efektywną i zgodną z standardami naukowymi.

Mając powyższe na względzie stwierdzam, że dr Magdalena Popowska **spełnia trzeci warunek** w odniesieniu do art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Kandydatka wykazała odpowiednią aktywność w realizacji projektów badawczych i publikacjach naukowych oraz aktywność naukową w więcej niż jednej uczelni.

5. Wnioski i rekomendacja

Na podstawie analizy załączonej dokumentacji habilitacyjnej Pani dr Magdaleny Popowskiej a także mając na uwadze fakt, że stopień doktora habilitowanego zgodnie z art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, może być nadany osobie, która: 1. posiada stopień doktora; 2. posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową lub 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach naukowych z konferencji naukowej; 3. wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, stwierdzam, że wszystkie trzy kryteria są spełnione przez Habilitantkę.

W związku z powyższym **udzielam pozytywnej rekomendacji** dla wniosku dr Magdaleny Popowskiej o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

